

**VERKSAMHETSBERÄTTELSE
FÖR
CENTRUM FÖR ARBETARHISTORIA
I LANDSKRONA
ÅR 2017**

Centrum för Arbetarhistoria (CfA)

Verksamhetsberättelse för 2017

Styrelsen inom Centrum för Arbetarhistoria får härmed avge följande verksamhetsberättelse för år 2017.

Styrelsen

Ordförande	Marie Nielsén	Landskrona Arbetarekommun
Vice ordförande	Mikael Ottosson	Arbetshistoriska seminariet
Kassör	Johnny Hultén	ABF Skåne
Ledamot	Kerstin Engle	Socialdemokraterna i Skåne
Ledamot	Niklas Karlsson	Landskrona Arbetarekommun
Ledamot	Lars Berggren	Arbetshistoriska seminariet
Ledamot	Marianne Malmqvist	Vänsterpartiet i Landskrona
Ledamot	Mikael Andersson	LO-distriktet i Skåne
Ledamot	Stefan Pettersson	Socialdemokraterna i Skåne
Suppleant	Bo Rösler	Folkets Hus och Parker, södra regionen
Adjungerad	Peter Bök	Arbetarrörelsens Arkiv i Landskrona
Adjungerad	Hans Wallengren	Arbetshistoriska seminariet

Arbetsutskott

Marie Nielsén
Lars Berggren
Mikael Ottosson
Johnny Hultén
Peter Bök

Revisorer

Jan-Erik Andersson, SAP Skåne
Ibert Härdling, PRO

Revisorsuppleanter

Reino Persson, ABF Nordvästskåne
Kenth Johansson, IF Metall Östra Skåne

Valberedning

Åse Webeklint, ABF Skåne, sammankallande
Susanne Simonsson, LO-distriktet i Skåne
Claes Bloch, PRO

Personal

Föreståndare Hans Wallengren (50%)	Lunds universitet
Professor Lars Berggren (50%)	Lunds universitet

Docent Mikael Ottosson (50% nov–dec)	Lunds universitet
Administratör Margareta Wehlou (50%, jan–juni)	Centrum för Arbetarhistoria
Projektassistent Kristian Grankvist (100%)	Centrum för Arbetarhistoria
Praktikant Hans Åkesson	Centrum för Arbetarhistoria
Praktikant Rolf Christensson,	Centrum för Arbetarhistoria
Praktikant Johan von Wowern,	Centrum för Arbetarhistoria
Praktikant Tomas Gillerud	Centrum för Arbetarhistoria

Medlemsorganisationer

Medlemsorganisationer enligt förteckning, **bilaga 1**,

Sammanträden

Styrelsen har hållit åtta protokollförda sammanträden.

Årsmötet

Årsmötet hölls den 25 april 2017 i Västra Fäladens Folkets Hus, Landskrona. Sexton representanter från tretton medlemsorganisationer var närvarande. I samband med mötet framträdde författaren Cecilia Persson.

Forskning och dokumentationsprojekt

Forskningsprojekt

Forskningsprojektet *Trucking in the free world – makt, mobilitet och yrkesidentitet bland lastbilschaufförer* fortsattes under året. Ansökningar lämnades in till Vetenskapsrådet, Riksbankens jubileumsfond och Forskningsrådet för arbetsliv, hälsa och välfärd. Vi lyckades inte få några medel, men har fortsatt med att arbeta vidare på nya ansökningar. En workshop med internationellt deltagande hölls två dagar i februari 2017. Workshopen finansierades med medel från Riksbankens jubileumsfond. Förutom forskare från olika ämnen deltog också två representanter från Transport, däribland dåvarande sekreteraren Markus Pettersson, samt arbetarförfattaren David Ericsson.

Lars Berggren har under många år varit engagerad i IF Metalls historikgrupp, som har skrivit Svenska Metallindustriarbetarförbundets historik från 1982 till 2005. Övriga skribenter är Lars Ekdahl, Södertörns högskola, Maths Isacson från KTH och Uppsala universitet, Bill Sund från Stockholms universitet, Carina Gråbacke och Jan Jönmark från Göteborgs universitet, Staffan Stranne från Mälardalens högskola och Jonas Sjölander från Malmö högskola. Historiken som har redigerat av Kjersti Bosdotter publicerades under året. Den är 725 sidor tjock och har titeln *Ett nytt sätt att tänka och handla – vägval i motvind*. Boken presenterades på ett välbesökt seminarium på IF Metall i slutet av augusti.

Vi har under året arbetat vidare med en bok om Öresundsvarvet. I boken finns det såväl akademiska bidrag som intervjuer med före detta varvsarbetare. En del texter har tagits fram av en forskningscirkel om varvet. Bland dem som skrivit i boken kan nämnas Ove Elf från Varvshistoriska föreningen, Lars Berggren från CfA samt etnologen Magnus Wikdahl och ekonomhistorikern Tobias Karlsson från Lunds universitet.

Forskningscirklar

CfA har under året i olika omfattning varit engagerad part i ett par forskningscirklar:

- Lars Berggren har tillsammans med Mats Greiff på Malmö högskola haft möten med före detta anställda vid **SJ:s reparationsverkstad i Malmö**. Syftet är att sammanställa en bok med material från en grävciinkel på verkstaden. Personalen på CfA har arbetat med att skriva in texterna.
- En cirkel med **Skromberga Akademi** syftar till att dokumentera händelser och förhållanden inom och utanför bruket i början av 1900-talet.

Dokumentationsprojekt

Under året har CfA fortsatt med projektet att dokumentera och tillgängliggöra uppgifter om alla de gräv-där-du-står- och forskningscirklar som bedrivits av fackföreningar och andra organisationer samt på arbetsplatser runt om i landet. Nya uppgifter till databasen har kontinuerligt lagts in. Vid årsskiftet var över 900 poster inlagda. Databasen är tillgänglig på följande länk på Historiska institutionens hemsida: <http://www.hist.lu.se/forskning/databas-over-forsknings-och-gravcirklar/>.

Bokutgivning

En konferensvolym med texter från den arbetarhistoriska konferensen i Landskrona 2015 blev färdig till 2017 års arbetshistoriska konferens. Boken innehåller femton artiklar och har titeln *Berättelser om arbete, arbetare och arbetarrörelse*.

Konferenser

I juni arrangerade CfA en nationell arbetarhistorisk konferens med ett femtiotal deltagare. Temat var *Bilder av arbetare och arbetarrörelse*. Som vanligt hölls konferensen, som var den sjunde i ordningen sedan 2005, på Folkets Hus i Landskrona. Per Vesterlund, universitetslektor i filmvetenskap vid Högskolan i Gävle inledde med ett anförande med titeln *Ett steg på framåtskridandets väg? Arbetarrörelsen, filmen och historien*. Förutom forskare från Sverige och Danmark deltog också representanter för Byggnads, Transport, IF Metall och PRO.

Kurser och pedagogisk verksamhet

Temakursen *Arbetarhistoria - klass, kultur och rörelse i den industriella epoken* hölls två gånger, en under våren och en under hösten. Sammanlagt femton studenter följde kurserna. Kursen är en del av det ordinarie utbudet för studenter på kandidatnivån vid universitetet.

En två terminer lång kurs för fackligt aktiva inom LO, *Arbetarrörelsen i svensk samhällsomvandling*, fortsattes under vårterminen. Som kurslitteratur används Lars Olssons och Lars Ekdahls bok *Klass i rörelse. Arbetarrörelsen i svensk samhällsutveckling*. Deltagarna kom från Byggnads, Transport och Handels.

En doktorand handleds i sitt avhandlingsarbete på CfA och ytterligare ett par doktorander med arbetarhistoriska ämnen handleds av forskare på CfA. Dessutom har som vanligt ett antal

studenter på olika nivåer handletts i sitt uppsatsskrivande av forskare vid CfA. Här har vi kunnat se ett ökat intresse för att skriva uppsatser inom arbetarhistoria.

Arbetshistoriska seminariet

Under 2017 arrangerades elva arbetshistoriska seminarier, varav ett på Statarmuseet i Torup, ett i Ekeby, tre på Historiska institutionen i Lund och två på Arbetarrörelsens arkiv i Skåne. De övriga hölls i Landskrona. Ett av dessa var ett heldagsseminarium med flera deltagare. I genomsnitt deltog 24 personer på seminarierna.

Vårterminen inleddes torsdagen den 23 februari med ett seminarium på Arbetarrörelsens arkiv i Malmö. Historikern Magnus Olofsson föreläste på temat *Kravallen som kom bort. Berättelsen om 1902 års rösträttskravaller i socialdemokratisk historieskrivning*. Seminariet samarrangerades med ABF och Arbetarrörelsens arkiv i Skåne.

Torsdagen den 30 maj föreläste Hans Wallengren från CfA om *Svenskarna i Hooverville*. Seminariet hölls på Landskrona museum.

Onsdagen den 5 april berättade Mary Hilson, professor i historia vid Åhus uuniversitet, om den tidiga kooperativa konsumentrörelsen: *Producers and consumers in the international co-operative movement (c. 1880–1930s)*. Seminariet hölls på LUX i Lund.

Tisdagen den 18 april föreläste historikern Holger Weiss från Åbo Akademi i Finland om Sveriges del i slavhandeln: *Slavhandel och slaveri under svensk flagg. Koloniala drömmar och verklighet i Afrika och Karibien 1770–1847*. Seminariet hölls på LUX i Lund.

Torsdagen den 20 april hölls ett seminarium om forskningscirklar på Ekeby skola: *Vad blev det av Gräv-där-du-står-rörelsen och hur kan vi ta tillvara dess resultat?* Lars Berggren och Kristian Grankvist från CfA medverkade. Seminariet var ett samarrangemang med ABF, Skromberga Akademi, Billesholmstraktens hembygdsförening och Gunnarstorps Byaförening.

Söndagen den 21 maj presenterade historikern Johan Svanberg sin nya bok om rekrytering av tyska arbetare till den svenska textilindustrin: Platsen var Statarmuseet i Torup som också var samarrangör.

Höstterminens första seminarium hölls i Nymanska fastigheten i Landskrona under kulturnatten, fredagen den 13 oktober. Historikern Magnus Olofsson föreläste på temat *"Kamrater, framåt mot Folkets hus! Hur arbetarrörelsen erövrade rätten att demonstrera på Stockholms gator*. Evenemanget inleddes med att Verdandis dragspelsorkester Bålgadraget spelade. Ett samarrangemang med ABF och Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona.

Torsdagen den 26 oktober höll Irene Andersson, historiker vid Malmö högskola, en föreläsning under rubriken *75 år sedan sillaupproret i Malmö*. Seminariet som var samarrangemang med Arbetarrörelsens arkiv i Skåne och hölls på Porslinsgatan i Malmö.

Lördagen den 11 november var det dags för Arkivens dag med ett välmatat arrangemang på Landskrona museum. I samarbete med museet och Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona bjöds på fyra föreläsningar: Journalisten Arne Johansson berättade om nyutgåvan av Anton Nilsons memoarer, *Hundraåringen som gjorde revolution*. Därefter redogjorde historikern Roger Johansson för hans och arkivarien Kerstin Martinsdotters efterforskningar om strejkbrytaren

som dog av Amaltheabomben: *Amalthea och den brittiske strejkbrytaren som glömdes bort*. Historikern Emma Hilborns bidrag handlade om den radikale redaktören Pär Axelsson: *Pär Ax inför rätta i sekelskiftets Landskrona. Socialisten, rättvisan och verklighetens grottekvavn*. Dagen avslutades med att journalisten Anders Bergman berättade om sina möten med Anton Nilson.

Torsdagen den 23 november berättade Kjersti Bosdotter, tidigare verksam på IF Metall och ledamot av Nätverket Svenska Varv, om varven och minneskulturen. *I spåren av varven – om fanor, konstverk och romaner*, var rubriken på hennes föredrag. Seminariet var ett samarrangemang med ABF, Varvshistoriska föreningen i Landskrona och Landskrona museum, där det också hölls.

Årets sista seminarium arrangerades fredagen den 1 december på LUX i Lund. På temat *De resande nöjenas marknader* berättade historikern Ingrid Millbourn om cirkusartister och marknadsgycklare på 1800-talet utifrån en bildanalys av affischer.

Samverkan och föreläsningar

CfA har under året haft möten om gemensamma projekt med en rad organisationer och institutioner.

Under året har samarbetet med Grafiska föreningen i Lund fortsatt. Diskussioner om gemensamma forskningsprojekt har inletts. Ambitionen har varit att tillföra medel till forskning om grafiker inom föreningens verksamhetsområde.

CfA har varit representerat i följande styrelser, råd och styrgrupper: Forskningsrådet på Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek (ARAB) (Lars Berggren), Styrgruppen för Nätverket Svenska Varv (Lars Berggren), Arbetlivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) (Jan-Erik Andersson) och Oral History in Sweden (Lars Hansson), Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona (Hans Wallengren), och Svenska Emigrantinstitutet (Hans Wallengren).

Samarbetet med Varvshistoriska föreningen i Landskrona har fortsatt under året i en samverkan kring utställning, bokprojekt och seminarier om Öresundsvarvet.

Samverkan med Arbetarrörelsens arkiv har också varit intensiv under året, med diskussioner och planeringar kring utställningar, seminarieverksamhet och gemensamma projekt. Arkivets samlingar har använts i samband med undervisning, pedagogiska program och forskningscirkel.

Kontakterna med Skromberga Akademi har upprätthållits under året och ett gemensamt seminarium har ägt rum. Ett möte om ett nytt forskningscirkelprojekt har hållits (se ovan).

Samarbetet med Statarmuseet i Torup har under året främst skett i form av ett seminarium. Likaledes har seminarier arrangerats tillsammans med Arbetarrörelsens arkiv i Skåne.

Under året har en del internationella kontakter fördjupats. Personal på CfA har deltagit i den andra europeiska arbetarhistoriska konferensen som denna gång hölls i Paris.

Samarbetet med Föreningen Arbetarhistoria och Arbetarhistorisk Arena i Eskilstuna har också inletts och fördjupats.

CfA var också representerat med bokbord under LO-distriktet tvådagars årsmöte under våren. På årsmötet fick vi också tillfälle att presentera vår verksamhet i plenum. Vi hade också bokbord i samband med distriktets hundraårsfirande.

Personal på CfA har under året hållit en rad föreläsningar inom ramen för verksamheten. Bland dessa kan nämnas: Glokala folkhögskolan, ABF Nordvästskåne (Ängelholm), ABF Malmö (Bussguidning om arbetarrörelsen av Lars Berggren och Roger Johansson vid fem tillfällen), Handels, Helsingborgs stadsteater, LO Skånedistriktet, Helsingborgs arbetarkommun, IF Metall centralt.

Vi har också haft möten med ABF i Skåne för att planera en serie föreläsningar på olika orter med syfte att starta forskningscirkel.

Marknadsföring

Hemsidan har haft 1347 besök under året. En facebook-sida lades upp under 2010, och den har i slutet av 2017 kommit upp i cirka 1400 gillare. Sidan har blivit en viktig kanal för marknadsföring av framför allt möten, men också för den mera utförliga hemsidan.

Utställningsverksamhet

CfA:s vandringsutställning om slakteriindustrins historia 1870–1960, *Slakt i takt*, har visats på Statarmuseet under 2017. En utställning om lantarbetarnas arbetskraftsmigration med särskilt fokus på galizierna har visats på Statarmuseet i Torup.

Vetenskapligt råd

CfA:s vetenskapliga råd har under året sammanträtt vid ett tillfälle och då lämnat värdefulla synpunkter på det vetenskapliga arbetet vid CfA. Rådet har bestått av:

Lars Olsson, professor i historia vid Linnéuniversitet (ordförande),

Mats Greiff, professor i historia vid Malmö högskola,

Lars Edgren, professor i historia vid Historiska institutionen, Lunds universitet,

Ulrika Holgersson, forskare i historia vid Lunds universitet,

Silke Neunsinger, docent i historia och forskningsansvarig vid Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek i Stockholm,

Lars Berggren, professor vid CfA, självskriven ledamot och rådets sekreterare.

Därutöver har tre personer adjungerats till rådet: Kjersti Bosdotter, kultur- och forskningsansvarig vid IF-Metall, Maria Nyman-Stjärnskog och Hans Wallengren, forskare vid CfA.

Mandattiden för rådets ledamöter gick ut 2017 och ett nytt råd kommer att utses av historiska institutionens styrelse under 2018.

Slutord – Centrum för Arbetarhistoria

Verksamheten under 2017 har som tidigare bedrivits i form av seminarier, forskningscirkel, konferenser, kurser, utställningsverksamhet, forskningsprojekt samt dokumentationsprojekt.

Vi har under året på flera sätt stärkt det internationella samarbetet. Vi vill också särskilt framhålla de strategiska kontakter och samtal vi haft med arbetarrörelsen på olika nivåer.

Under året har verksamheten bedrivits i lokalerna på Citadellet. Trots att det fysiska avståndet till arkivet har ökat har samarbetet mellan CfA och arkivet kring olika projekt varit intensivt. I de nya lokalerna har arbetet med att bygga upp ett bibliotek och katalogisera böckerna varit en viktig verksamhet i inledningsfasen.

Vi vill från styrelsen framföra ett hjärtligt tack till alla, både organisationer och enskilda personer som på olika sätt bidragit till nuvarande utveckling av CfA. Tillsammans kan vi ytterligare stärka den arbetarhistoriska forskningen genom aktiva insatser i respektive medlemsorganisation med stöd av CfA och ABF.

Styrelsen i april 2018

Medlemsorganisationer

Följande organisationer är anslutna till Centrum för Arbetarhistoria.

LO och fackliga förbund

LO

Byggnadsarbetareförbundet

Elektrikerförbundet

Fastighetsanställdas Förbund

GS – Facket för Skogs-, Trä och Grafisk bransch

Handelsanställdas Förbund

IF Metall

Kommunalarbetareförbundet

Livsmedelsarbetareförbundet

Musikerförbundet

Pappersindustriarbetareförbundet

SEKO – Facket för Service och Kommunikation

Transportarbetareförbundet

LO-distriktet i Skåne

Fackliga avdelningar

Byggnads Skåne, Malmö

Fastighets avd 5, Region Syd, Eslöv

GS Avd 1 Västra Skåne, Lund

Handels avd 1, Malmö

Handels avd 4, Kristianstad

Handels avd 6, Helsingborg

Hotell och Restaurang Facket avd 5 Skåne

IF Metall Mittskåne, avd 48, Hässleholm

IF Metall Nordvästra Skåne, avd 49, Helsingborg

IF Metall Östra Skåne, avd 47, Kristianstad

Kommunal avd Skåne län, Lund

Pappers avd 21, Nymölla

GS Avd 2 Östra Skåne/Blekinge, Kristianstad

Transport avd 12, Malmö

Transport avd 14, Helsingborg

Politiska organisationer

Höganäs Arbetarekommun

Innerstadens S-förening, Landskrona

Landskrona Arbetarekommun

SAP i Skåne

Socialdemokratiska Kvinnodistriktet i Skåne

Socialdemokraterna i Burlöv

Staffanstorps Arbetarekommun

Vänsterpartiet i Skåne

Vänsterpartiet i Helsingborg

Vänsterpartiet i Landskrona

Ängelholms Arbetarekommun

Folkbildningsorganisationer

ABF Arbetarnas Bildningsförbund
ABF Skåne
ABF Kronoberg
ABF Nordvästskåne
ABF Skåne Nordost, Hässleholm
ABF Malmö-Lomma
ABF Mittskåne, Lund
ABF Sydvästra Skåne
ABF Österlen
Albins Folkhögskola
Glokala Folkhögskolan, Folkbildningsföreningen
Kvarnby Folkhögskola
Malmö Folkhögskola

Övriga organisationer

AKS Arbetarnas Kulturhistoriska Sällskap
ARAB Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek
Arbetarrörelsens Arkiv i Landskrona
Arbetarrörelsens Arkiv i Skåne
Arbetshistoriska seminariet
FHP Folkets Hus och Parker Södra regionen
Folkets Hus i Landskrona
PRO-distriktet i Skåne
PRO Fridhill i Landskrona
Skånes Arkivförbund
Statarmuseet i Skåne
Verdandi Landskrona
Verdandi Skåne